

מתיקות החפץ חיים

שו"ת בעניינים אקטואליים

"מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"

גליון מס' 28 | פרשת שמות - וארא | תשפ"א

בס"ד

כלל ג' - איסור לשון הרע בין בפניו ובין שלא בפניו, ואפ' בדרך שחוק

את שמו של אותו אדם לא סיפר. אבל מתוך עניין הסיפור שאומר שמדובר באדם שמשקלו נושק ל- 150 ק"ג מבין שמעון במי מדובר. האם ראובן עבר על איסור לשון הרע או לא. (מקור החיים - ס"ד)

תשובה: ראובן עבר על איסור לשון הרע - וזה נקרא לשון הרע בצינעא.

ד. אחד מהשכנים זורק פח זבל - בפח המיני של הבניין

שאלה: לאחר שנים רבות שלא פגש ראובן את חברו אשר נמצא בחוץ לארץ - עכשיו הגיע לארץ, או שמדי פעם הוא מדבר עמו בדרך הטלפון - ותוך כדי שיחתם יצא לראובן לספר לו על אחד מהשכנים שבבניין שמפוזר לגמרי - מוריד פח זבל ומטפף בכל המדרגות, ובמקום לזרוק את הפח בתוך הפח - הוא זורקו ליד הפח או מתחת לבניין או בפח המיני של הבניין [במקום לזרוקו בפח המרכזי], אבל את שמו של אותו שכן לא אמר לו. וכן לא יובן לשומע כלל וכלל על מי דיבר. האם ראובן עבר על איסור לשון הרע או לא. (מקור החיים - ס"ד. **במו:** שכתב במפורש שכל האיסור לשון הרע - זה רק כאשר נשמע לשומע על מי כיון המספר. **וחשוב:** האם יש כאן עוד איסורים אחרים)

תשובה: ראובן לא עבר על איסור לשון הרע - כיון שאין השומע מבין על מי מספר ראובן.

אבל דע לך בני שעל זה אמר ה'חפץ חיים' כששאלו אחד מנכדיו - "שלשון הרע בלי שם הוא כמו מכתב בלי כתובת".

(שו"ת לחפץ בחיים, ח"ג - סימן יב) **ויש פעמים** שמגיע לידי כמה איסורים: **א.** "בצדק תשפוט עמיתך". (ויקרא יט' - פסוק טו) **ב.** לשיטת שו"ע הרב - גם על לאו ד"לא תשא עליו חטא". (ויקרא יט' - פסוק יז) **ויש גם עוד שני לאוין מדברי קבלה.** **א.** "ורעת איש אחיו אל תחשבו בלבבכם". (זכריה' פ"ז - פסוק י') **ב.** "איש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם". (זכריה' פ"ח - פסוק יז) (כן הביא בספר עיקרי דינים כלל ג' - הערה 1)

ה. למרגלות ים התיכון מספר על חברת בנייה מצליחה, שמרוויחים כסף - גם בשיטת מצליחה

שאלה: ראובן באחד הימים ישב עם חברו לפוש על הספסל למרגלות ים התיכון - ונתגלגלה שיחתם ותוך כדי סיפור לו ראובן: על חברת בנייה מוכרת שמפרסמת בציבור החרדי, והם מרוויחים כסף מהציבור גם בשיטת מצליחה, בכל מיני סעיפים ותתי

המשך סעיף ד' א

א. מספר בזלזול על המשגיח קטן בישיבה

שאלה: יש עוד בעניין לשון הרע בדרך צינעא, והוא: שמספר בלי שמות, ומתוך ענין הסיפור שמספר נשמע לשומע על מי הוא התכוון, וכגון: ראובן שמספר לחברו בבין הזמנים על ההתנהגות של המשגיח קטן בישיבה אצלו. איך שחופר לכולם, איך מעיר אותם בבוקר, ואיזה עיניים יש לו - שרואה כל דבר רע אצל הבחורים, ומספר כן בזלזול. אך את שמו של המשגיח קטן לא מספר - אבל השומע מתוך עניין הסיפור מבין במי מדובר, או שגם הוא למד שם בעבר - ומתוך כך יודע במי מדובר. האם ראובן עבר על איסור לשון הרע או לא. (מקור החיים - ס"ד)

תשובה: ראובן עבר על איסור לשון הרע - וזה נקרא לשון הרע בצינעא.

ב. הבוס בעבודה - אל תשאל איזה טריקים ושטיקים הוא עושה

שאלה: ראובן פוגש את חברו שמעון בערב לאחר התפילה, או לאחר השיעור בדף היומי, או באירוע משפחתי, ושואל אותו: מה נשמע, מה שלומך, איך בעבודה. וראובן עונה לו: שלומי ברוך ה', אבל בעבודה קצת קשה - הבוס עומד עלינו מערב ועד בוקר, נוקשה מאוד, קשוח וערמומי, ואל תשאל איזה טריקים ושטיקים הוא עושה. ולא עוד אלא לעצמו הוא גורף את כל הקופה, ואנחנו מקבלים רק פירוים - אך את שמו של הבוס לא אומר ראובן. אבל השומע מתוך העניין איך שמגדיר את הבוס מבין במי מדובר. האם ראובן עבר על איסור לשון הרע או לא. (מקור החיים - ס"ד)

תשובה: ראובן עבר על איסור לשון הרע - וזה נקרא לשון הרע בצינעא.

ג. אדם שמשקלו נושק ל- 150 ק"ג החליק על השלג - בצורה מצחיקה ביותר

שאלה: ראובן מספר לחברו שמעון, איך שראה בשכונה ביום שלג כשהגיע השלג למעלה מחצי מטר, אדם שמשקלו קרוב ל- 150 ק"ג, שלא שם לב ומעיד והחליק על השלג בצורה מצחיקה ביותר, וכל האנשים אשר סביבו צחקו למראה משעשע זה - אך

ולא במי מדובר. [ספר לרעך כמוך, ח"ז - עמ' 91, בהערה צה] **ואם באמת יודע באותו ששומע שלפי טבעו ואופיו, מיד יוסיף עוד גנאי וביקורת - הרי זה אסור לספר משום אבק לשון הרע, ו"לפני עוור לא תתן מכשול".**

ה. מספר לאמו או לאשתו, מה עבר עליו בכולל או בעבודה - אבל בלי להזכיר שמות

שאלה: ראובן מגיע לביתו, ואשתו שואלת: "נו, איך היה היום בכולל או בעבודה?" או לפעמים מדבר עם אימו, והיא שואלת: "נו, איך אתה מרגיש? מה היה אתך היום?" האם מותר לו לספר מה עבר עליו בכולל איך שציערוהו במילים. או על איזה כללים נוקשים מאחד האחראים או מאחד הבוסים - באופן שיודע שיש חשש סביר שגם הם יוסיפו עוד דברי ביקורת, ויחממו אותו יותר. או לא ויש בזה משום לשון הרע. (שים לב: נכון שמספר ללא שמות, ולא יודעים במה מדובר. אבל כאן יש חשש סביר מאוד שיוסיפו עוד דברי ביקורת. וכן יש להתייחס לשומע עצמו האם עבר על לשון הרע)

תשובה: 'ביחס למספר' - לא עבר על איסור לשון הרע, כיון שהיה בלי שמות ואין ידוע במי מדובר - אבל עבר על אבק לשון הרע, ו"לפני עוור לא תתן מכשול" כיון שאצל אימו או אשתו יש חשש סביר מאוד שיוסיפו עוד דברי ביקורת וגנאי וצריך להיזהר בזה.

ו'ביחס לשומע' - עבר על איסור לשון הרע כשהוסיף מעצמו עוד דברי ביקורת וגנאי, ואף שלא יודע במי מדובר. (קובץ מרפא לשון, ח"ה - הגר"י רוט. הערות רגשי חיים - אות טו'. ספר לרעך כמוך, ח"ז - עמ' 91, ובהערה צה)

ט. אמר האבא מי שהרביץ לך הוא ילד רע! - האם יש כאן לשון הרע

שאלה: ראובן הילד המתוק והחביב חוזר מהחיידר בוכה, ואביו מיד ניגש אליו ושואלו: מה שלומך, מה קרה לך. ענה הילד: מישוהו הרביץ לי. ענה אביו: דע לך בני מי שהרביץ לך הוא ילד רע! ויש לדעת - שהאבא לא חקר ודרש האם אכן הילד המכה הוא ילד רע, ואולי בנו אשם במריבה. האם האבא עבר על איסור לשון הרע או לא כיון שלא יודע במי מדובר. (שים לב: נכון שמצד הילד - אין כאן לשון הרע, אבל מצד האבא - בזה שהוסיף עוד דברי ביקורת, וביחס לילד ששומע אותו עכשיו יש כאן גנות מושלמת - וגורם בזה נזק וצער לחברו)

תשובה: 'ביחס לאבא' [שהוא השומע] - עבר על איסור לשון הרע בזה שהוסיף עוד דברי ביקורת וגנאי למספר, ואף שלא יודע במי מדובר. (קובץ מרפא לשון, ח"ה - הגר"י רוט. הערות רגשי חיים - אות טו'. ספר לרעך כמוך, ח"ז - עמ' 91, ובהערה צה) 'וביחס לילד' [שהוא המספר] - צ"ע האם יש כאן אבק לשון הרע, או "לפני עור לא תתן מכשול".

לעילוי נשמת

הרה"ג יעקב בן צבי יהודה זצוק"ל
הרב אברהם בן שמחה זצוק"ל
כדורי בן מסעודה ז"ל
אסתר בת חנה ז"ל

להצרות / הארוה ואלברטו ארשימ הגפולה:
Shemesh648@gmail.com
להצרות: בנק הפולאיס (12) סניף 766 א-1 79181

סעיפים שנמצאים בחוזה, ולפעמים יכול הקונה להגיע להפסד של עשרות אלפים ש"ח - [נהיינו באופן שאין בזה תועלת למה שמספר לחברו] ומצד שני את שם החברה גם כן לא מספר, וגם לא יובן לשומע כלל וכלל על מי מדבר. האם עבר ראובן על איסור לשון הרע או לא. (מקור החיים - ס"ד. רמז: שכתב במפורש שכל האיסור של לשון הרע - זה רק כאשר נשמע לשומע על מי כיון המספר. ושים לב: לענין שאר האיסורים האם שייכים בכאן - כיון שאין כאן רעה בדבריו, שהרי זכותך לא לקנות, ויש לך להביא עו"ד מטעמך)

תשובה: ראובן לא עבר על איסור לשון הרע - כיון שאין השומע מבין על מי מספר. וכן לא עבר על שאר האיסורים הנזכרים לעיל (באות ד') - כיון שאין רעה בדבריו וכל מה שיש, זה שאין תועלת למי שמספר.

1. 'הפה שלא מתמלא' - השכן מלמעלה, שופך מים / שיירי מאכל / בדילי סיגריות / צלחות חד פעמי מלוכלכות, מוצאים דרכם הישר לתוך חצרי

שאלה: עד עכשיו דיברנו מצד המספר - עכשיו נדבר מצד השומע, והוא: כאשר ראובן שהוא אברך חשוב מגיע לכולל. או הבוס כשמגיע לעבודה, ומספר לחברו מה שקורה עמו בבית - איך שהשכן מלמעלה [ולא הזכיר את שמו] מציק לו בכל דרך שהיא: שופך מים על חצירו / שיירי מאכל / בדילי סיגריות / צלחות חד פעמי מלוכלכות - אשר מוצאים דרכם מידי יום בחצירו / מתקשר על כל דבר קטן ומלשין לעירייה - ואותו אחד ששומע ובמיוחד כאשר רוצה להחניף למספר. מוסיף גם הוא עוד דברי ביקורת, ומחמם אותו, ואומר לו: אני במקומך לא הייתי שותק איזה רשעות, איזה מושחתות, ותדע לך אדם זה רשע גדול, וכל כיו"ב. האם אותו שומע עבר על איסור לשון הרע, או לא כיון שלא יודע את שמו של השכן, וגם לא יודע במי מדובר. (שים לב: נכון שמצד המספר - אין כאן לשון הרע, אבל אותו השומע בזה שהוסיף עוד דברי ביקורת, וביחס למספר ששומע אותו עכשיו יש כאן גנות מושלמת - וגורם בזה נזק וצער לחברו)

תשובה: 'ביחס לשומע' - עבר על איסור לשון הרע, כיון שהוסיף עוד דברי ביקורת וגנאי למספר, ואף שלא יודע במי מדובר. (קובץ מרפא לשון, ח"ה - הגר"י רוט. הערות רגשי חיים - אות טו'. ספר לרעך כמוך, ח"ז - עמ' 91, ובהערה צה) 'וביחס למספר' - לא עבר על איסור לשון הרע כיון שלא הזכיר שמות, ואין ידוע במי מדובר. (הפץ חיים' במקור החיים - ס"ד)

2. לשון הרע בלי שמות - למה אין כאן משום "לפני עוור לא תתן מכשול"

שאלת חכם: מה שכתבנו (באות ו') שהמספר לא עבר על איסור לשון הרע אם סיפר בלא שמות. למה שלא נאסור מטעם אבק לשון הרע או משום "לפני עוור לא תתן מכשול" (ויקרא יט' - פסוק יד') - שהרי גורם לשומע לספר לשון הרע כאשר מוסיף גם הוא, עוד דברי ביקורת ומחמם את המספר. (משמעות ה'הפץ חיים' במקור החיים - ס"ד, שלא נאסור. ורק צריך לדעת למה, ולכן בדוק והתבונן - האם זה חשש רחוק או לא)

תשובה: אין זה אסור. והטעם: שאנו לא חוששים שהשומע גם יגנה - דחשש רחוק הוא, שהרי יותר מצוי שלא יגנה כלל או שעכ"פ יכוון לתועלת - שיותר קל לו לכוון לתועלת כיון שהוא בסך הכול דיון רעיוני, [שהרי לא יודע הוא שמות